

ตำบลนาอุดม

อำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร

พัฒนาพลังงานทางเลือกสู่การพึ่งตนเอง

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๘ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๒๐ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๗ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๖ แผนที่ความรู้
- ๓๘ ลครายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๔๒ ภาคนวนก

นิยามความปลอดภัยของตำบลนาอุดม

“การดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีสติ

รู้จักประมาณตนเอง คิดและปฏิบัติตามกำลังความสามารถ

ดำรงการพึ่งพาตนเองให้พออยู่ พอกิน และมีความสุข”

โมเดลนาอุดม : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

สภาพ แวดล้อม

ตำบลนาอุดม มีบรรพบุรุษดั้งเดิมเป็นชาวเผ่าเย้า จากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือ ส.ป.ป.ลาว ที่อพยพมาตั้งรกรากเพียงไม่กี่ครอบครัว ปัจจุบันชุมชนได้ขยายเติบโตเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ และในภายหลังยังมีชาวบ้านบางส่วน อพยพออกจากบ้านกลางช้างหรือกลางเก่า (บ้านนาอุดม) มาตั้งถิ่นฐานด้วย ตำบลนาอุดมตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอนิคมน้ำจืด แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรโดยประมาณ ๘,๒๐๐ คน จำนวนครัวเรือนประมาณ ๑,๕๐๐ ครัวเรือน มีเนื้อที่ประมาณ ๕๐,๑๔๐ ไร่ สภาพทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนนาอุดมขึ้นกับการทำเกษตรกรรม เพราะว่ามีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉลี่ยการถือครองที่ดินของคนในชุมชนอยู่ที่ประมาณ ๑๐-๒๐ ไร่ต่อครัวเรือน จึงมีการเพาะปลูกและทำการเกษตรเป็นหลักโดยมีผลผลิตเพื่อบริโภคและออกสู่ตลาดตลอดทั้งปี พืชหลักที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา พริก มะเขือ แตง และอื่นๆ นอกจากนี้จะปลูกไว้บริโภคและจำหน่ายในชุมชน ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ ๕๐ ของผลผลิตส่งไปขายให้กับพ่อค้าในตำบลอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร และพื้นที่ใกล้เคียง 💧

ความเป็นมา

ด้วยสภาพพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยภูเขา มีทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีวิตบนพื้นฐานทรัพยากรที่มี แต่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างไม่รู้ค่า จนทำให้เกิดความเสื่อมโทรม จึงได้มีกลุ่มแกนนำที่มีจิตอาสาจากอดีตถึงปัจจุบัน เข้ามา ร่วมพัฒนา จนเกิดการเปลี่ยนแปลงจนสามารถสรุปการพัฒนาต่างๆ ของตำบลเป็นยุคต่างๆ ได้ดังนี้

ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๐๐

ยุคตั้งถิ่นฐาน

บรรพบุรุษดั้งเดิมที่มาจากฝั่งซ้ายชาติไทย มีอำนาจกวาดต้อนไพร่พลมาเป็นทาส พระครูสังฆราชเจ้าอุปการะได้ไถ่ถอนชาวเผ่าเข้ามา ๓ ครอบครัว คือ ดี, คง และ พัน เริ่มตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านหนองขอน ปัจจุบันคือ บ้านหนองแก่นและบ้านนาอุดม ช่วงนั้นทรัพยากรต่างๆ ในพื้นที่อุดมสมบูรณ์มาก เหมาะสำหรับเป็นแหล่งอาหารในการดำรงชีวิต ต่อมาได้เกิดโรคระบาด ไข้ห่า ไข้ปอบ ทำให้คนล้มตายบ้าง จึงอพยพหาที่อยู่ใหม่และเกิดเป็นหมู่บ้านต่างๆ ขึ้นมา

พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๒๐

ยุคคอมมิวนิสต์ ความขัดแย้ง และความเห็นต่าง

ความเห็นต่างระหว่างรัฐกับประชาชน การสื่อสารและการพัฒนาที่ไม่ทั่วถึง จึงเกิดเป็นช่องว่างทางความคิดทำให้คนกลุ่มหนึ่งจึงเข้าป่าเพื่อจับอาวุธต่อสู้ พื้นที่นี้จึงมีความผูกพันเกี่ยวข้องกับกลุ่มที่เข้าป่า เหตุเนื่องจากความขัดแย้งทางการเมือง จนกระทั่งรัฐได้ปรับเปลี่ยนท่าทีภายใต้ นโยบาย ๖๖/๒๕๒๓ เน้นการเมืองนำการทหาร และร่วมพัฒนาชาติไทย กลุ่มที่เข้าป่าจึงยอมออกมามอบตัวและให้ความร่วมมือ

พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๓๑

ยุคตลาดทุนและพืชเศรษฐกิจ

วิถีชีวิตของคนในชุมชนจากเดิมที่เคยพึ่งพาอาศัยกัน พึ่งพาธรรมชาติในการดำรงชีวิตปลูกข้าว และหาของป่า แต่เมื่อจำนวนคนมากขึ้น ความต้องการในการบริโภคมากขึ้น จึงมีการบุกรุกพื้นที่ป่าทำไร่ เริ่มมีพืชเศรษฐกิจเข้ามา มีการปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง ตามมาด้วยการใช้สารเคมีทางการเกษตร และเมื่อความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การคมนาคม ถนนหนทาง รวมถึงเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เข้ามา วิถีชีวิตชาวบ้านก็เริ่มถูกครอบด้วยระบบทุนนิยม มีการจับจองที่ดินเพื่อปลูกยูคาลิปตัสจำนวนมาก

พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๕๑

ยุคเริ่มต้นการพัฒนาเพื่อรักษาทรัพยากร

รัฐมีนโยบายสงวนผืนป่าและประกาศให้เขตอุทยานภูสระดอกบัวและภูไม้ซางเป็นอุทยานแห่งชาติ ทำให้ชุมชนไม่กล้าที่จะบุกรุกป่าสาธารณะ และจึงเป็นเหตุให้ชุมชนเริ่มเรียนรู้ที่จะหันมาทำไร่และสวนผสมผสาน แต่ก็มีบางกลุ่มที่ยังพยายามลักลอบตัดไม้ ล่าสัตว์ และทำลายทรัพยากรป่า จึงทำให้เกิดกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนขึ้นมา โดยการรวมตัวของกลุ่มแกนนำที่มีจิตอาสาเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าและดูแลรักษาสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและเยาวชน

ต่อมาได้เกิดวิกฤติรอบใหม่ที่ทำลายป่าและทรัพยากร คือ การปลูกยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจ ทำให้พื้นที่ป่าลดลงเป็นจำนวนมาก ความอุดมสมบูรณ์ของอาหารพร้อมทั้งสัตว์ป่าลดลง ชุมชนต้องหันไปซื้ออาหารที่ตลาดสด ทำให้มีรายจ่าย

เพิ่มขึ้น รวมไปถึงรายจ่ายเพื่อการลงทุนเครื่องมือเครื่องจักรทางการเกษตรต่างๆ ก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นเหตุให้ภาครัฐ เข้ามาหนุนเสริมการพัฒนา โดยมีหน่วยงานเข้ามาอบรมการจัดการป่าไม้แผนใหม่ด้วยการให้ชุมชนดูแลป่าชุมชนเอง สนับสนุนกลุ่มให้เข้มแข็งเป็นต้น มีกติกาอย่างชัดเจน จนเกิดการแบ่งเขตรักษาป่าและทำฝาย ฯลฯ ต่อมาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เข้ามาดำเนินงานวิจัยอย่างส่วนร่วมเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพของป่า โดยร่วมมือกับทางอุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัวสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร ส่วนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เข้ามาร่วมอบรมอาชีพและการพึ่งพาตนเอง และภาคีจาก สปสช. เข้ามาส่งเสริมกิจกรรมงานศพปลอดเหล้า ร่วมกับสถานอนามัยบ้านทรายทอง ดังนั้นจากการร่วมมือและเข้ามาสนับสนุนของหน่วยงานภาคีทั้งในและนอกพื้นที่ จนเกิดกลุ่มคนที่อาสาสมัครกลุ่มในการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชนอย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง

■ กุณตำบล

ด้วยสภาพภูมินิเวศและทรัพยากรที่สมบูรณ์ของตำบลนาอุดม ที่มีภูเขารายล้อมถือเป็นแหล่งต้นน้ำและแหล่งกำเนิดอาหารทั้งยังมีทรัพยากรที่หลากหลายทั้งป่าไม้และสัตว์ป่านานาชนิด นอกจากนี้จะเป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชนแล้ว ตำบลนาอุดมยังมีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และพร้อมพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญของชุมชนได้เป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นต้นทุนสำคัญของตำบล นอกจากนั้นยังมีต้นทุนที่สำคัญอื่นๆ อีก ได้แก่

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ถือเป็นเรื่องต้นทุนที่สำคัญที่เริ่มต้นงานพัฒนาโดย มุ่งมั่นตั้งใจดูแลรักษาทรัพยากร และขยายผลสร้างการมีส่วนร่วม กระตุ้นและ จัดกิจกรรมที่นำเยาวชนเข้าไปเรียนรู้ร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการซึมซับ แนวคิดส่งผลให้มีเยาวชนเข้ามาเป็นเครือข่ายในการทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม และดูแลทรัพยากร

วิถีชีวิตของคนภูไท ความเป็นเครือญาติ อักแพงแบ่งปัน ยังคงเป็นพื้นฐาน สำคัญที่ยังคงอยู่ของคนในชุมชน ความมีน้ำใจต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้คนที่สามารถทำงานร่วมกันได้เพื่อชุมชน

ทรัพยากรธรรมชาติ มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากมาย เป็นแหล่งกำเนิด สิ่งมีชีวิตและอาหาร ชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์ ป่าไม้และดูแลรักษาทรัพยากร ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ทำให้ชุมชนมีทุนในการดำรงชีวิตที่มั่นคง และสามารถ ขยายผลสู่การพึ่งพาตนเอง 💧

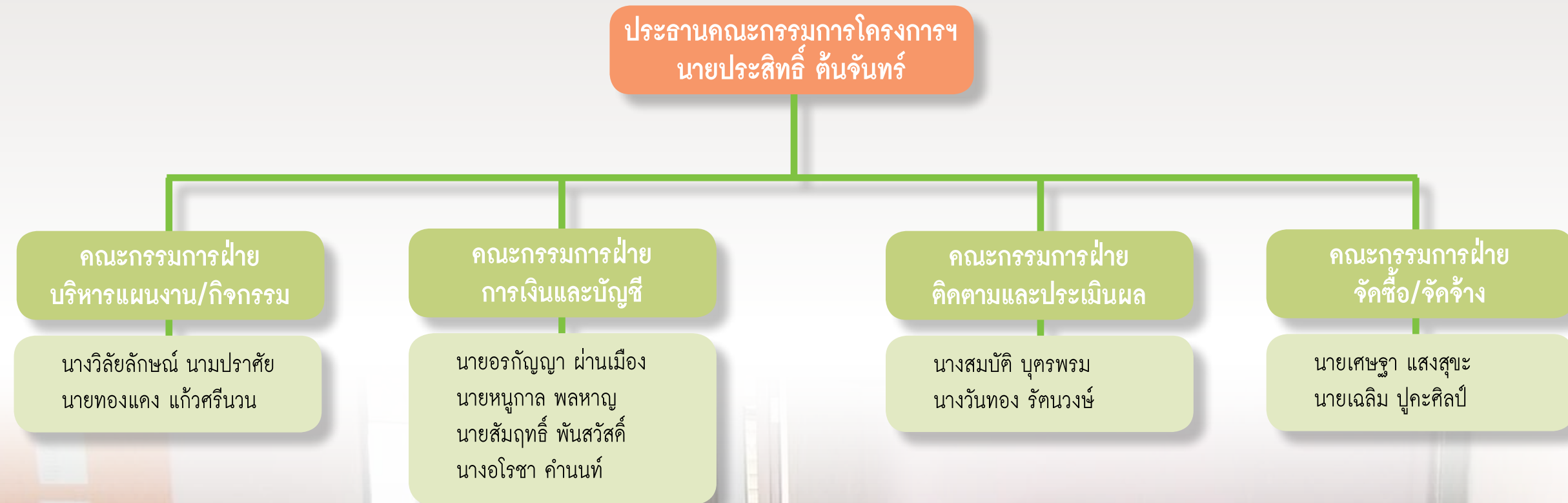

ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

ตำบลนาอุดมเริ่มต้นขับเคลื่อนโครงการรักษป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในระยะที่ ๓ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๑ โดยแกนนำกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนได้รับทราบข้อมูลการดำเนินงานโครงการฯ เมื่อมีการประกาศรับสมัคร และทางชุมชนเห็นว่าเป็นโครงการที่ดีมาก สอดคล้องกับแนวคิดและสิ่งที่ทำร่วมกับชุมชน จึงสมัครเข้าร่วมโครงการฯ และภายหลังได้รับคัดเลือก มีการเตรียมความพร้อมของพื้นที่ก่อนการดำเนินโครงการฯ ทั้งการเตรียมคน เตรียมความคิด ค้นหาคนที่สมัครใจที่มีจิตอาสาสนใจเรียนรู้และพัฒนาชุมชนเข้ามาร่วมทำงาน 💧

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลนาอุดม

จุดเริ่มต้นสำคัญของที่มาคณะกรรมการโครงการฯ คือ การคัดเลือกตัวแทนของชุมชนหมู่บ้านละ ๒ คน ผ่านเวทีประชาคมในการสมัครใจเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ หลังจากนั้นจึงได้ค้นหาบุคคลอื่นๆ ที่เป็นแกนนำสำคัญ มีบทบาทในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน เช่น กลุ่มป่าชุมชน กลุ่มแม่บ้าน และหน่วยงานภาคีที่สนใจเข้าร่วมมือร่วมกันคิดวางแผนและปฏิบัติการกิจที่สำคัญของคณะกรรมการคือ เป็นกลไกสำคัญทางด้านความคิดพูดคุยระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนแก้ปัญหา ติดตามหนุนเสริม ขับเคลื่อนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยอาศัยความรู้ความคึกฉิมปัญญาและประสบการณ์ที่หลากหลาย และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโครงการฯ โดยเน้นการมีส่วนร่วม ความต้องการและการเป็นเจ้าของของชุมชน

โครงสร้างคณะกรรมการโครงการฯ ประกอบด้วยแกนนำที่เป็นตัวแทนจากชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นส่วนใหญ่ เพราะทุกคนได้มุ่งมั่นตั้งใจทำงานร่วมกับชุมชน และพร้อมที่จะอาสาเข้ามาทำงานเพื่อบ้านเมืองด้วยความเสียสละ และต้องการเห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนในตำบลนาอุดมมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข สามารถพึ่งพาตนเองภายใต้การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

คณะกรรมการโครงการฯ ประกอบด้วยตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกจากเวทีประชาคมในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นแกนนำชุมชนโดยธรรมชาติที่มีความคิดชอบในแนวทางด้านพัฒนาช่วยเหลือสังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและกล้าแสดงออก และเป็นแบบอย่างที่ดีในการพึ่งพาตนเอง ทุกคนมีความมุ่งมั่นตั้งใจและมีจิตอาสาเข้ามาทำงานเพื่อชุมชน โดยการดำเนินงานทุกคนจะมีส่วนร่วมคิด วางแผน และแก้ปัญหา ซึ่งโครงการฯ ได้ให้ความร่วมมือในการพัฒนาคณะทำงานของตำบล ประชุม

สร้างความเข้าใจแนวทางการดำเนินงาน พาไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฐาน ที่ตำบลพิมาน และพื้นที่ใกล้เคียง ร่วมกันจัดทำแผนตำบลวิถีพอเพียงในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานให้ทุกคนมีส่วนร่วมตามความถนัดของแต่ละบุคคล

คณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการขับเคลื่อนงาน โดยแบ่งบทบาทการทำงานอย่างชัดเจนตามความถนัดความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งหลักๆ แบ่งออกเป็น ๔ ฝ่าย ได้แก่ คณะกรรมการฝ่ายบริหารแผนงาน กิจกรรม คณะกรรมการฝ่ายการเงินบัญชี คณะกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผล และคณะกรรมการฝ่ายจัดซื้อจัดจ้าง นอกจากนี้ยังได้กระจายความรับผิดชอบของคณะกรรมการทุกคนให้มีส่วนร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละแผนงานกิจกรรมที่เสนอโครงการ ถือเป็นการช่วยกันคิด วางแผนและทำงานร่วมกันด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ และเข้มแข็งอย่างมีประสิทธิภาพ

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

ทำงานเชื่อมประสาน ทำงานร่วมกับชุมชนในพื้นที่ ประกอบไปด้วยที่ปรึกษาภาค เจ้าหน้าที่ประจำภาค และเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ซึ่งแต่ละคนมีบทบาท ดังนี้

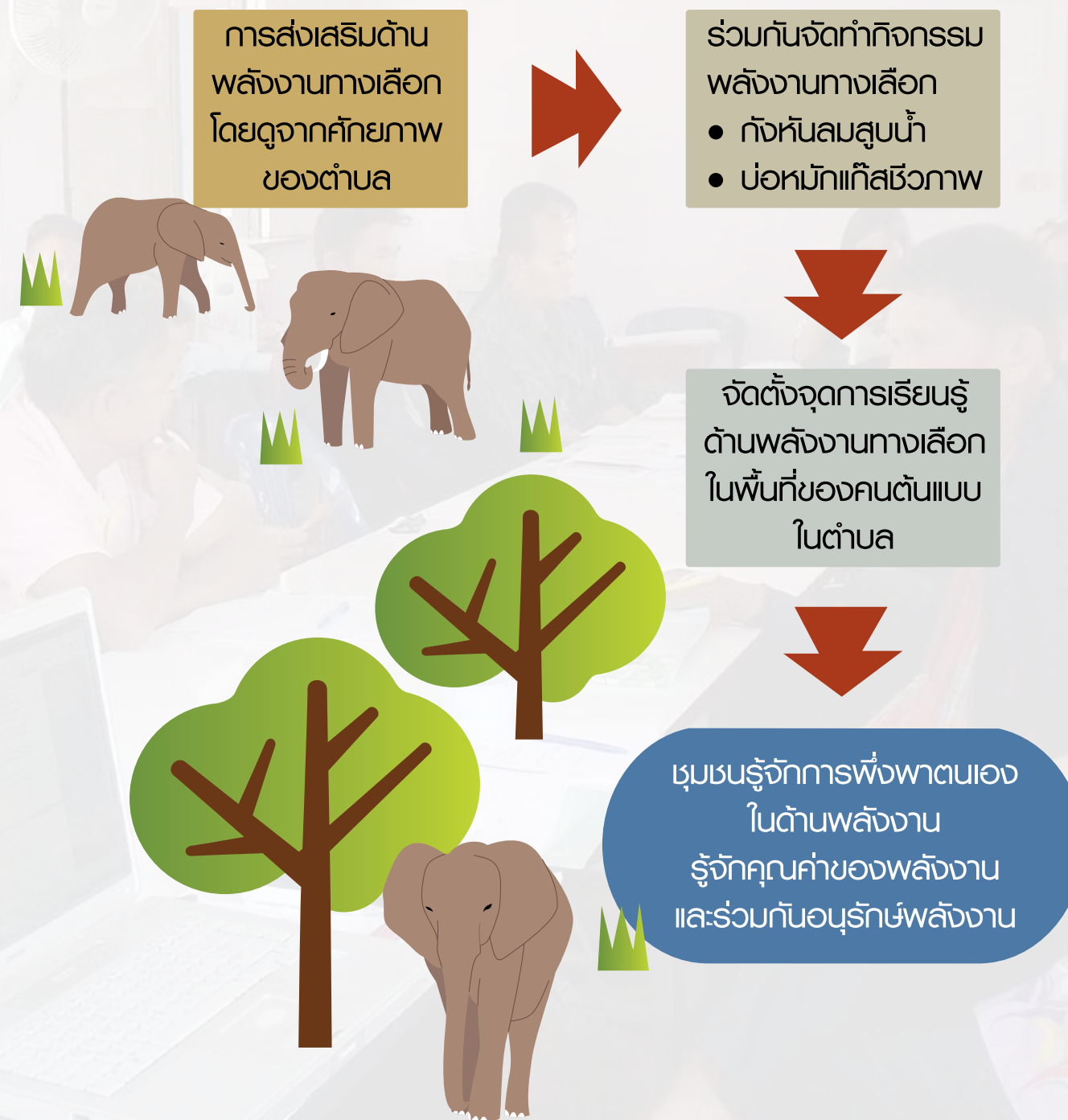
เจ้าหน้าที่ประจำตำบล มีบทบาทหน้าที่ในการเรียนรู้การดำเนินงานกับทางโครงการฯ ทำงานร่วมกับคณะกรรมการและครัวเรือนพอเพียงอาสา ทำหน้าที่คล้ายเลขานุการตำบลที่ต้องจัดเตรียมเรื่องเอกสาร เรื่องธุรการ ใช้อำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงการจัดกระบวนการในเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยน ชวนคิดชวนทำ และปฏิบัติการตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งยังทำหน้าที่ในการเชื่อมประสานกับภาคีภายนอก รวมถึงเจ้าหน้าที่ประจำภาค ที่ปรึกษาและกลไกภาคอย่างใกล้ชิด

เจ้าหน้าที่ประจำภาค มีบทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมเรียนรู้กับชุมชนตั้งแต่เริ่มต้นโครงการฯ ในการเตรียมความพร้อม เตรียมคน เตรียมครัวเรือน พอเพียงอาสา ค้นหาคณะกรรมการและภาคี นอกจากนั้นพยายามเรียนรู้ศึกษาชุมชน แนวคิด บริบท สภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวางแผนในการทำงาน คอยเอื้ออำนวย สนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำตำบล และคณะกรรมการโครงการฯ โดยร่วมคิดวางแผน ร่วมวิเคราะห์และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ที่ปรึกษาภาค ถือเป็นตัวแทนของโครงการฯ ระดับภาค ในการเข้าไปทำงานร่วมกับชุมชนและสื่อสารผลการดำเนินงานในพื้นที่ไปสู่ทีมบริหารของโครงการฯ มีบทบาทสำคัญในการหนุนเสริมงานตำบลเชิงทิศทาง นโยบายเป็นหลัก ผ่านการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ประจำภาคและเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ทั้งยังเข้าร่วมในการประชุมกรรมการรวมถึงร่วมกำกับแนวคิดและทิศทางการดำเนินงานกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายของโครงการฯ 💧

■ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ พลังงานชุมชน

พลังงานทางเลือกเป็นกิจกรรมเกิดจากการพัฒนาขึ้นมาใหม่ของครัวเรือน
พอเพียงอาสา ภายใต้การหนุนเสริมและสนับสนุนจากโครงการฯ จนเกิดรูปธรรม
ทั้งหมด ๒ ประเภท คือ

๑) กังหันลมสูบน้ำ กิจกรรมนี้เริ่มต้นจากการ
ที่โครงการฯ ได้เข้ามาส่งเสริมกิจกรรมตามแผน
การดำเนินงานโครงการฯ เริ่มต้นขึ้นจากการที่
เจ้าหน้าที่พลังงานภาคอีสาน และพนักงาน
ปฏิบัติการภาค ได้เข้ามาในพื้นที่และมองเห็น
ศักยภาพของพื้นที่ว่าสามารถทำกิจกรรมด้าน
พลังงานทางเลือกได้ ทั้งยังต้องการพัฒนา
ให้เป็นต้นแบบทางด้านพลังงานในด้านการ
จัดหาแหล่งน้ำใช้ในการเกษตร จึงร่วมกันจัด
กิจกรรมทำกังหันลมสูบน้ำ โดยได้รับคำแนะนำ

จากเจ้าหน้าที่พลังงาน พร้อมทั้งคณะกรรมการจากตำบลพินมาช่วย
ดำเนินการจนแล้วเสร็จ ในพื้นที่ของคันแบบตำบลคือ สุนทร พันศรี
บ้านคำไหล ซึ่งใช้ต้นทุนทั้งหมดประมาณ ๕,๐๐๐ บาท กังหันลมสูบน้ำ
มีรูปแบบเป็นเสาไม้ ๒ ต้น มีบันไดขึ้นไปซ่อมแซมได้และไม่สูงมาก โดยสาเหตุ
ที่เลือกจุดนี้เนื่องจากจุดที่ติดตั้งมีลมพัดแรงตลอดปี

๒) บ่อหมักแก๊สชีวภาพ กิจกรรมการทำบ่อหมักแก๊สชีวภาพมี
แนวความคิดเบื้องต้นคล้ายกับการทำกังหันลมสูบน้ำ ซึ่งต้องการหาต้นแบบ
ทางด้านพลังงาน ในการจัดทำได้รับความร่วมมือสนับสนุน อนุเคราะห์
จากเจ้าหน้าที่พลังงานภาคอีสานและพนักงานปฏิบัติการภาค โดยร่วมกัน
จัดกิจกรรมจัดทำบ่อหมักแก๊สชีวภาพ เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๓
เช่นเดียวกับกังหันลมสูบน้ำ ในระยะแรกเป็นการลองผิดลองถูก และ
พัฒนาไปเรื่อย เมื่อดำเนินการเสร็จได้มีการตกแต่งซ่อมแซมให้มีความ

คองทน สามารถให้พลังงานแก๊สได้นานประมาณ ๕ นาที สามารถคัมน้ำ
ชงกาแฟได้ แต่ขึ้นอยู่กับปริมาณแก๊สที่หมักไว้หรือวัตถุดิบที่ใช้ เช่น เศษผัก
และเศษอาหาร และพัฒนาให้เป็นจุดเรียนรู้ด้านพลังงานทดแทนของตำบล
โดยใช้แปลงเกษตรของ สุนทร พันศรี บ้านคำไหล เป็นพื้นที่เตรียมการขยายผล
และเรียนรู้ ในปัจจุบันมีนักเรียนคนในชุมชนจากเกษตรและสหกรณ์ ปฏิรูปที่ดิน
ตลอดจนหน่วยงานภาคีอื่นๆ เข้ามาศึกษาดูงาน

หลังจากที่โครงการฯ ได้สนับสนุนกิจกรรมอบรมให้ความรู้และการศึกษา
ดูงานด้านพลังงานทางเลือก ทำให้ชุมชนรู้จักพึ่งตนเองในด้านการรู้คุณค่าของ
การใช้พลังงาน และการมีจิตสำนึกในการร่วมมือกันอนุรักษ์พลังงานและพัฒนา
ไปเป็นจุดเรียนรู้ภายในตำบล

รวมใจ รวมพล คนมีน้ำยา

ด้วยฐานทรัพยากรเดิมที่มีและความรู้ภูมิปัญญาของผู้รู้หรือปราชญ์ในชุมชนที่มี ได้สืบสานและถ่ายทอดความรู้ต่างๆ เช่น การจักสาน การทอเสื่อและการทอผ้ามาอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้เป็นวิถีชีวิตของคนในอดีตที่สะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยตลาดสินค้าหรือซูเปอร์มาร์เก็ต ดังเช่นวิถีสังคมในปัจจุบัน ต่อมาเมื่อหน่วยงานภาคี เช่น พัฒนาชุมชนและอกส. เข้ามาหนุนเสริมให้ทำกิจกรรมการผลิตของใช้ในครัวเรือน เช่น การทำสบู่ น้ำยาล้างจาน น้ำยาอเนกประสงค์ พิมเสน และอื่นๆ แต่ยังขาดการติดตามและกระตุ้นอย่างต่อเนื่องจึงทำให้ขาดความยั่งยืนในการดำเนินกิจกรรม

โครงการฯ ได้เข้ามาต่อยอดกิจกรรมพึ่งตนเอง โดยทางกลุ่มบ้านนาขามได้เสนอให้มีอบรมการผลิตของใช้ในครัวเรือนคือการทำน้ำยาล้างจานและสบู่ขึ้น เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน และได้รับความสนใจจากครัวเรือนพอเพียงอาสาประมาณ ๓๐ คนเข้าร่วมอบรม โดยใช้วิทยากรภายในชุมชนดำเนินการกันเองจนสำเร็จเกิดเป็นรูปธรรมขึ้น สามารถ

ผลิตน้ำยาล้างจานได้กว่า ๑๐๐ ขวด และแจกจ่ายให้กับครัวเรือนพอเพียงอาสาไปทดลองใช้ก่อน ทางโครงการฯ ได้สนับสนุนเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ให้กลุ่มไปดำเนินการต่อสถานที่ที่กลุ่มใช้เป็นสถานที่ฝึกอบรม รวมทั้งเป็นจุดเรียนรู้ด้านการผลิตของใช้ในครัวเรือนอยู่ที่

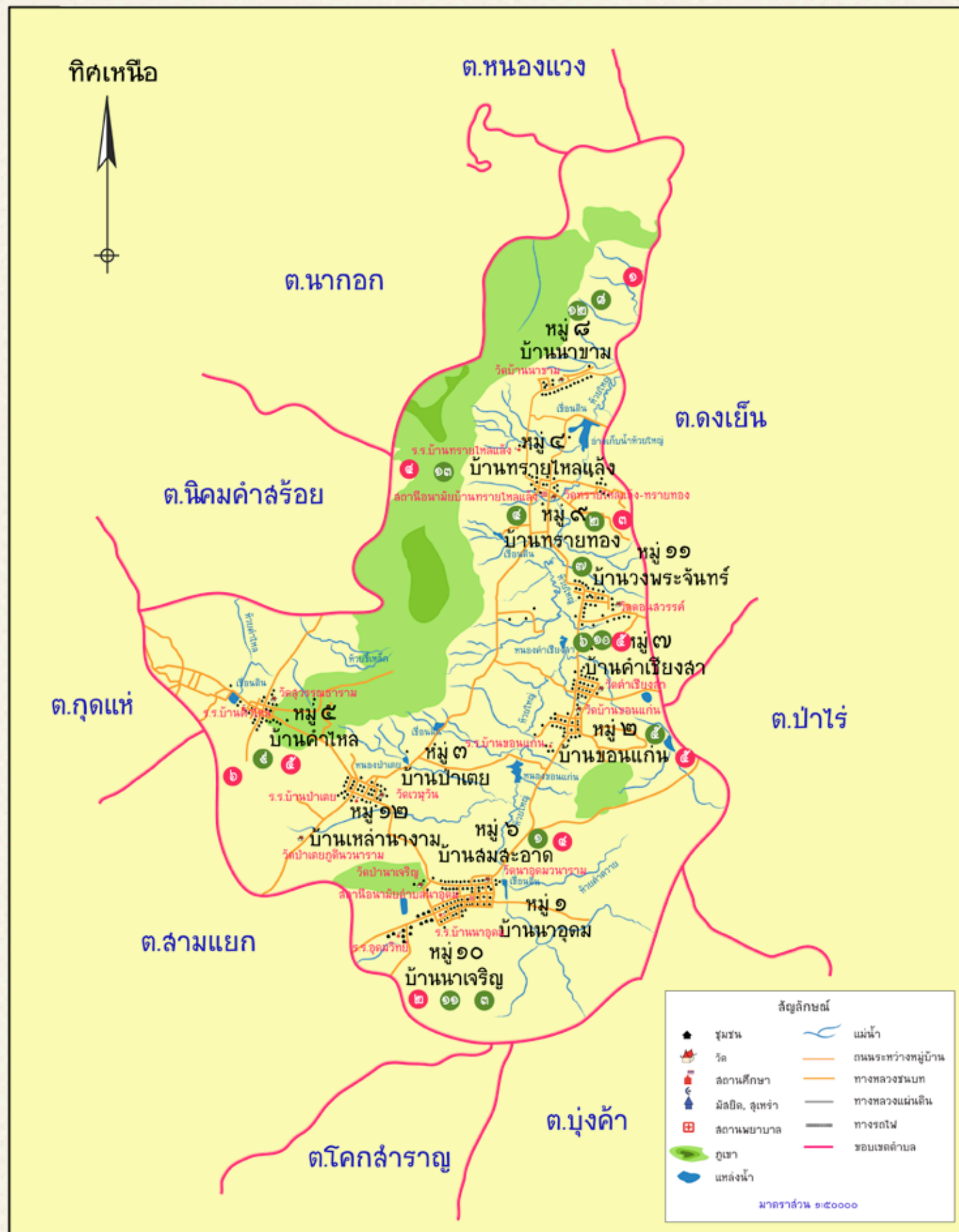

สถื่อนามัย ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มมาจัดทำร่วมกันอย่างต่อเนื่องจำนวน ๑๘ คน นอกจากนี้ยังมีการไปเรียนรู้ดูงานภายนอก และนำวิทยากรมาให้ความรู้เพิ่มเติม ในเรื่องของทักษะและเทคนิคในการผลิตของใช้ในครัวเรือน

จากการติดตามบัญชีครัวเรือน พบว่าค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำยาล้างจานลดน้อยลง ถึงแม้จะเป็นเพียงเล็กน้อย แต่สะท้อนให้เห็นถึงการเริ่มต้นแนวคิดในการปรับพฤติกรรมของครัวเรือนในการพึ่งตนเอง ผลิตใช้เอง และเกิดการขยายผลคณะกรรมการจึงได้ร่วมกันจัดตั้งเป็นกองทุนน้ำยาล้างจานและขยายผลให้ความรู้พัฒนาเป็นจุดเรียนรู้ประจำชุมชน พัฒนาลิขสิทธิ์ชนิดอื่นๆ เช่น น้ำยาอเนกประสงค์และแชมพู หรือการนำวัสดุเหลือใช้ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งจัดตั้งเป็นกองทุนผลิตของใช้ในครัวเรือน เพื่อเป็นต้นทุนในการดำเนินต่อไป 💧

■ แผนทึ่ควาามรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลนาอุดม

คนต้นแบบ

- ๑ นายจันทริมา ชุกร์กลิ่น
- ๒ นายทองแดง แก้วศรีนวน
- ๓ นายนิวัฒน์ โภคทรัพย์
- ๔ นายประกิจ กุลวงศ์
- ๕ นายประสิทธิ์ ต้นจันทร์
- ๖ นายมานะ เล่นวงศ์เสนา
- ๗ นางวันทอง รัตนวงศ์
- ๘ นางสมบัติ บุตรพรม
- ๙ นายสุนทร พันธุ์ศรี
- ๑๐ นายเลรี จันทรส์ว่าง
- ๑๑ นายหนูจีน ทองบ่อ
- ๑๒ นางอโรชา คำนนท์
- ๑๓ นายอาจหาญ มาริวงค์

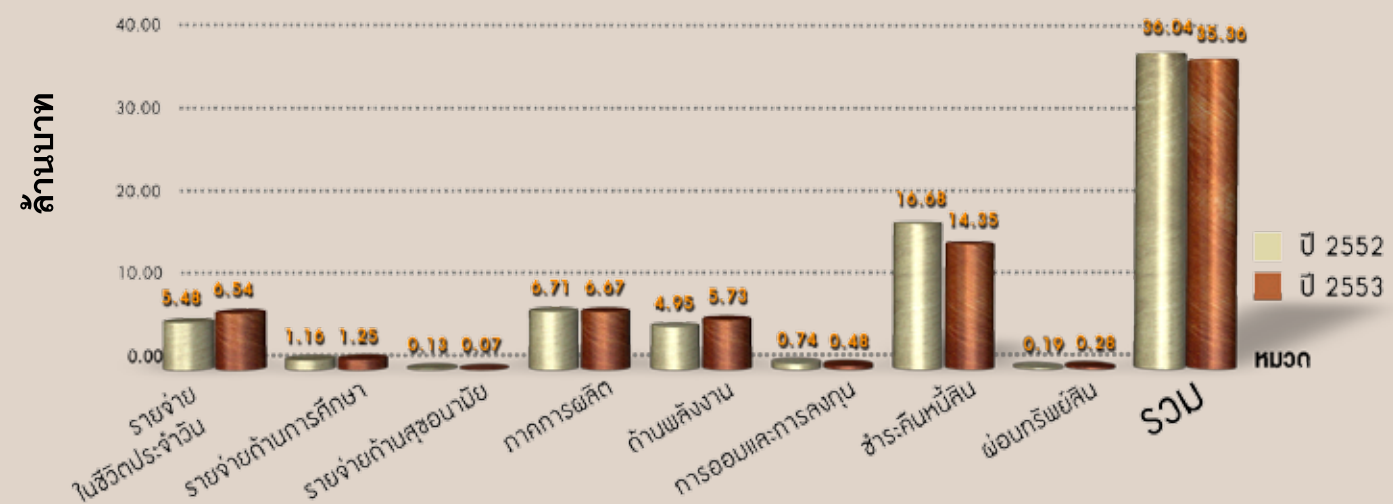
จุดเรียนรู้

- ๑ กลุ่มผลิตของใช้ในครัวเรือน
- ๒ กลุ่มสานตะกร้า
- ๓ กลุ่มอนุรักษ์ป่าภูไม้ซาง
- ๔ เกษตรอินทรีย์, เกษตรผสมผสาน
- ๕ จุดเรียนรู้คนต้นแบบ
- ๖ จุดเรียนรู้รุ่นลูกหลาน

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงาน ในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายจ่ายรวม ปี ๒๕๕๓ ลดลง ๐.๖๘ ล้านบาท คิดเป็น ๒% ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ รายจ่ายที่ลดลงมากที่สุด มาจากค่าระคินหนี้สิน และภาคการผลิต ลดลง ๒.๖๓ และ ๐.๐๔ ล้านบาท ตามลำดับ

แผนภูมิ ข้อมูลเปรียบเทียบรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
จากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

คำนวณลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ได้ ๓๑,๙๖๕ กิโลกรัม จากกิจกรรมปลูกต้นไม้
กักเก็บน้ำฝน พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	27,998
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ	145
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม	410
กักเก็บน้ำฝน	3,412
รวม	31,965

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ

๑. นายสุนทร พันศรี	๖. นายจันทร์มา ชุกกลิ่น
๒. นายทองแดง แก้วศรีนวน	๗. นางอรกัญญา ผ่านเมือง
๓. นางอโรชา คำนนท์	๘. นายนิวัฒน์ โภคทรัพย์
๔. นายประสิทธิ์ คั่นจันทน์	๘. นายอาจหาญ ผาริวงศ์
๕. นายเสรี จันทรสว่าง	

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายศรีโคตร คำนนท์	๑๘. นายจรัญ บุรมย์	๓๗. นายมาย ไชยจักร
๒. นางอัญพร วันธิกุล	๒๐. นายเคชทว สังเกต	๓๘. นายโสมลี ลุนบุตร
๓. นางการ คีตวงพันธ์	๒๑. นายละพันธ์ ทองสังข์	๓๙. นายบุญอยู่ ศรีวิชา
๔. นางสาว จันทะสาย	๒๒. นางศรีริจิรา แสงสวย	๔๐. นายสาย์ญ วงษา
๕. นางสมพร คำนนท์	๒๓. นายสมาน บุคคิงค์	๔๑. นายสงวน สัตย์ศรี
๖. นางสมบัติ บุตรพรม	๒๔. นายเฉลิม ปุคะศิษฐ์	๔๒. นายเลียง ผ่องแผ้ว
๗. นางบุญละมัย คำนนท์	๒๕. นายสมฤทธิ์ พันธุ์สวัสดิ์	๔๓. นางเสถียร ทิวังค์
๘. นางอโรชา บุญจันทร์	๒๖. นายเสถียร นะสุพรรณ	๔๔. นางวิรัตน์ กันหาเล็ก
๙. นางอามร บุญจันทร์	๒๗. นายวิจิต งามฉนวน	๔๕. นายคำพูน ไชยสัคย์
๑๐. นางแสงทอง เรณู	๒๘. นายเรียง เสียงเพราะ	๔๖. นายกิตติ สาธารณสุข
๑๑. นายสถิต สีสุคา	๒๙. นายแสวง ไชยสัคย์	๔๗. นายผลา ปกป้อง
๑๒. นายสิน สีสุคา	๓๐. นายทองแดง แก้วศรีนวน	๔๘. นายแสงชัย ลุนบุตร
๑๓. นายหน ทองห่อ	๓๑. นายเศษฐา แสงสุฯ	๔๙. นายผยอม วิสุทธิยา
๑๔. นายนา สีสุคา	๓๒. นายบุญนอม คีตวงพันธ์	๕๐. นายบุญธรรม สามารถ
๑๕. นายมานะ วงศ์เสนา	๓๓. นายประคิษฐ์ อินเพชร	๕๑. นายไพโรสาร แพงมี
๑๖. นายบุญจันทร์ คั่นจันทน์	๓๔. นายพรทิพย์ คำนนท์	๕๒. นายอำนวย จันสว่าง
๑๗. นายเสรี จันทรสว่าง	๓๕. นายประคิษฐ์ วงศ์อุทะ	๕๓. นางทองแดง หมุ่นสุฯ
๑๘. นายคำออน เหมือนเขียน	๓๖. นายวีระวัฒน์ คำนนท์	๕๔. นางขันทอง ลุนบุตร

๕๕. นายเพรียว ลุนบุตร	๗๕. นายมอญ สุวรรณเพชร	๑๐๓. นางหนูอิน ทิวาพัค
๕๖. นางพันธ์ อินทร์ผิว	๘๐. นานจำลอง ยิ่งลาก	๑๐๔. นายผาย สัญลักษณ์
๕๗. นางจุม รัตนศรี	๘๑. นายอุดม ธนะฉันท	๑๐๕. นายหนูเจียม เสนิตัย
๕๘. นายคำเนียม รัตนศร	๘๒. นายสมาน พิจารณ	๑๐๖. นายบุญยิ่ง โมลิพันธ์
๕๙. นายบุญซื่อน แสงเพชร	๘๓. นายคำ จันทรขาว	๑๐๗. นางพรทิพย์ คำศรี
๖๐. นายหนูกาล พลหาญ	๘๔. นายสุนทร พันธุ์ศรี	๑๐๘. นางยุพิน อนุสนธิ์
๖๑. นายยูเอส ศรีวะวงศ์	๘๕. นายทองร้อย ไชยงาม	๑๐๙. นายประชา เทือกทา
๖๒. นายสุรัตน์ ผิวทอง	๘๖. นายทรงฤทธิ์ ผลจันทร์	๑๑๐. นางอุไรพร โพธิ์ศรีน้อย
๖๓. นายประสงค์ บุญทศ	๘๗. นายสำราญ โพธิ์วัน	๑๑๑. นายเสริม กอทอง
๖๔. นายสมัย คีตวงพันธ์	๘๘. นายสยาม อัมพร	๑๑๒. นางขวฤทธิ์ คำศรี
๖๕. นายสงวน หาริชัย	๘๙. นายคม ชูทอง	๑๑๓. นายชัยทอง คำอัน
๖๖. นางพรมพิน ไชคั่นเชื้อ	๙๐. นายคำทอง ผ่องแผ้ว	๑๑๔. นางวันทอง รัตนวงศ์
๖๗. นางแก่นจันทร์ เผื่อนาโพธิ์	๙๑. นายเรณู มุกอัคร	๑๑๕. นางอุทัย ลาทอง
๖๘. นายหนูแดง บุญนันท์	๙๒. นายพิกุล กาฬสุวรรณ	๑๑๖. นางบุญเลิง คำนนท์
๖๙. นายอ่อนศรี สุมาลี	๙๓. นายสุบิน อินอร่าม	๑๑๗. นางสมหวัง ละชั่ว
๗๐. นายโพ ผงทอง	๙๔. นางอรกัญญา ผ่านเมือง	๑๑๘. นางวารุคิต ลาทอง
๗๑. นายประสิทธิ์ คั่นจันทน์	๙๕. นายนิวัฒน์ โภคทรัพย์	๑๑๙. นางสมใจ จารุสิน
๗๒. นายประหยค์ คั่นจันทน์	๙๖. นายสุพิษ งามฉนวน	๑๒๐. นางจันทร์ วันทะวงศ์
๗๓. นายสนธญา จารุสินธ์	๙๗. นายจัน ทองบ่อ	๑๒๑. นายอุทาน สังเกต
๗๔. นายสุคตายุ ศรีวะวงศ์	๙๘. นางบังอร แสงหา	๑๒๒. นางสี มุกอัคร
๗๕. นายสมพงษ์ สุวรรณเพชร	๙๙. นายอนนท์ คั่นโพธิ์	๑๒๓. นายป้อง มูลแก้ว
๗๖. นายอุทัย พิจารณ	๑๐๐. นายสมศรี ทีมะ	๑๒๔. นายสงกา คีตวงพันธ์
๗๗. นายทรงเทิด สันลักษณ์	๑๐๑. นางอุคร จันทรชิต	๑๒๕. นายพัคสี กลมวงษ์
๗๘. นายคำพันธ์ มาลาสาย	๑๐๒. นางนิตยา สูงขาว	

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาววนิดา บุญจันทร์
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นายภาณุพงษ์ วงศ์จำปา
ที่ปรึกษาภาค	นายวีระ นิจไทรรัตน์

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com